

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

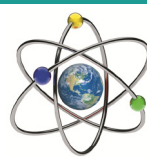
No9(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 636 sahifa,
2-sentyabr, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oğlu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

O'smirlarda hissiy bezovtalikning psixologik determinantlari sifatida o'z-o'zini baholash va o'ziga munosabat xususiyatlari.....	10
Ibraymova Altinay Esemuratovna	
Bo'lajak pedagoglar shaxsiyatida ksenofobiya xavfi: kasbiy deformatsiya omillari va uning pedagogik faoliyatga ta'siri	16
Abdiraximova Dildora Begimkulovna	
Biologiya ta'limida sun'iy intellektdan foydalanish: didaktik imkoniyatlar, muammolar va metodik yechimlar.....	20
Raxmatov Uchkun Ergashevich	
Talabalarda mediasavodxonlik va tanqidiy fikrlash o'rtasidagi psixologik bog'liqlik.....	28
Adizova Muxabbat Muxitdinovna	
Oliy ta'lim rahbar-kadrlarida stressogen vaziyatlarni boshqarishning pedagogik-psixologik o'ziga xos jihatlari	32
Sultonov Mansur G'aniyevich	
Boshlang'ich ta'limda individual yondashuv orqali o'quvchilarning ta'lim natijalarini yaxshilash	37
Latipova Ma'rifat Salohiddin qizi, Bo'tayeva Saodat Xudoyor qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarning raqamli resurs bazasini yaratish kompetensiyasi: tuzilma va mezonlar.....	41
Qo'qonboyeva Durdona Faxriddin qizi	
Biologiyani o'qitishda zamonaviy ta'lim metodlari.....	44
Joldasbayeva Gulchexra Maksetbayevna	
Organik fotoelementlarning moslashuvchanligini oshirish.....	49
Jalolova Pokiza Muzaffarovna	
Dzyudo sport turida texnik tayyorgarlikni takomillashtirishda maxsus mashqlardan foydalanish samaradorligi.....	54
Ko'palov Sanjar Ulug'bekovich	
Interactive Methods for Developing Sociolinguistic Competence in Higher Education	59
Baxramova Diyora Sanjar qizi	
Texnika yo'nalishi talabalarini ishlab chiqarish muhitiga tayyorlashda CDIO va sanoat korxonalari hamkorligining pedagogik imkoniyatlari	66
Gaffarov Xasan Ravshanovich	
Onkologik bemorlarga tashxisni bildirish madaniyati va uning psixologik oqibatlar (O'zbekiston misolida)...	70
Jonpo'lotova Manzura Jahonovna	
Malaka oshirish jarayonida rahbar-kadrlarning SOFT-kompetensiyalarini rivojlantirish samaradorligi.....	75
Axrorova Umida Xamidullayevna	
Refleksiv ta'lim muhitida o'z-o'zini baholash ko'nikmalarini rivojlantirishning didaktik parametrlari tizimi	81
Sadikova Shaxnoza Ulug'bek qizi	
Loyihaviy faoliyat asosida talabalarda mustaqil ta'lim kompetensiyalarini shakllantirish mexanizmlari	87
Jabborov Toxirjon Maqsudali o'g'li	
Biologiya fanini o'qitishda biologiya (maxsus pedagogika: logopediya) yo'nalishi talabalarining tanqidiy fikrlashini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	91
Hakimova Musharraf Fozilovna, Hasanova Zebo Davlatovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirishda bolalar adabiyotining didaktik imkoniyatlari	96
Homiyatova Mavluda Amon qizi	
Boshlang'ich sinflarda raqamli ta'lim muhitini yaratish va interaktiv metodlardan foydalanish.....	101
Karimova Nargiza Raximovna	
Maktabgacha ta'limda raqamli texnologiyalar asosida bolalarning soft skillsini rivojlantirish: interaktiv va sun'iy intellektga asoslangan yondashuvlar	109
Mamatqulova Nozimaxon Shavkat qizi	

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida innovatsion pedagogik faoliyat ko'nikmalarini rivojlantirish: kvazi-eksperimental tadqiqot.....	116
Nozimabonu Tojiboyeva	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining axborotni tekshirish va dalillarga asoslangan xulosa chiqarish ko'nikmalarini shakllantirish metodikasi.....	124
Abduraxmonova Gulandam Anvarjonovna	
Funksional yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik mahoratini takomillashtirishning ustuvor jihatlari.....	130
Safarov Dilmurod Zoirovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida o'quv faoliyati samaradorligini oshirishda o'qish savodxonligining ahamiyati	135
Turg'unboyev Sirojiddin Faxriddinovich	
Sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish asosida matematika fanini o'qitishda o'quvchilarning kreativ fikrlashini rivojlantirish metodikasi.....	140
Sultonova Shahnoza Yusuf qizi	
Boshlang'ich sinflarda ingliz tili o'qitish metodikasini yosh omili asosida takomillashtirish.....	147
Akhmadaliyeva Nargizakhon Abdumalik qizi	
Tengdoshlar bilan munosabat sifatiga oilaviy muhitning bilvosita ta'siri	153
Baratullayeva Dilnoza Xabibullo qizi	
Bolalar kiyimlari va ular bilan bog'liq urf-odatlar (Buxoro vohasi misolida).....	156
G'iyosova Zarina Yusuf qizi	
Bo'lajak biologiya o'qituvchilarining kasbiy-metodik kompetentligi rivojlanganlik darajalarini kvalimetrik shkala asosida baholash	160
Niyozova Shahlo Abdusaitovna	
Bionika asosida maktabgacha yoshdagi bolalarda ixtirochilik qobiliyatlarini rivojlantirishning samarali metodlari	167
Jumaboyeva Maxliyo Rashidbek qizi	
Talabalarning bilish faolligini oshirishning pedagogik mexanizmlari.....	172
Hakimova Mushtariybonu Hamid qizi	
Kredit-modul ta'lim tizimida talabalar mustaqil ta'limini neyropedagogik yondashuv asosida tashkil etishning pedagogik-didaktik tamoyillari.....	178
Farrux O'. Ibragimov	
Kichik maktab yoshdagi bolalarning o'quv faoliyatiga moslashishining pedagogik-psixologik xususiyatlari	185
G'ofurova Madina Ikromjon qizi	
Rashk muammosining ijtimoiy-psixologik mazmun-mohiyati.....	189
Ummatova Sitora Shavkatulloyevna	
Bo'lajak o'qituvchilarda axborotni tanqidiy tahlil qilish ko'nikmasini rivojlantirishning ilmiy-nazariy aspektlari	196
Salayeva Sitora Serali qizi	
Nabi Jaloliddin ijodida tarixiy tafakkur va zamonaviylik uyg'unligi	201
Matchanova Mastura Baxrom qizi	
Geometriyani o'qitishda interaktiv metodlardan foydalanish	205
Sultonova Dilrabo Yusuf qizi	
ESP ta'limida syllabus design va uning arxitektura-qurilish yo'nalishlaridagi ahamiyati.....	210
Xayitova Dilnoza Bahtiyorovna	
Цифровизация и глобализация как факторы трансформации французского языка в XXI веке	214
Давронова Зульфия Бобоевна	
Key Highlights of a Dialect for Extraordinary Purposes.....	219
Berdiyeva Mekhriniso Kholmammatovna	
Transformatsion liderning maktabgacha ta'lim tizimidagi strategik va pedagogik ahamiyati.....	223
Mustafoev Maqsudbek Olim o'g'li	

Milliy komponentlarga asoslangan tasviriy san'at ta'limining asosiy metodik tamoyillari.....	227
Baltayeva Xalima Toraboyevna	
Arxitektura ta'limida kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishning kompetensiyaviy modeli	231
Abduvosiqova Dilafruz Djalaliddinova	
Bo'lajak tarix o'qituvchisi pedagogik-psixologik tayyorgarligining nazariy-konseptual modeli	236
Toshpo'latova Shaxnoza Shuhratovna	
The Impact of the Flipped Classroom Model in Uzbek Secondary Schools: Participation and Engagement	240
Khamidova Shabnam Gulakhmadovna	
Sharq va G'arb pedagogik an'analarida sun'iy intellekt vositasida tarbiya jarayonini transformatsiyalash: qiyosiy tahlil va metodologik yondashuvlar.....	244
Jamolova (G'anijonova) Mushtariybegim Bobirjon qizi	
Sport tayyorgarligi tizimida trenerlar faoliyatining mazmuni, tuzilishi va zamonaviy talablari	249
Ismailova Dildora Qudratullayevna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni son sanoqqa o'rgatishda didaktik vizual vositalarning turlari va ularning pedagogik ahamiyati.....	255
Kushakova Gulnora Egamqulovna, Valiyeva Sabina Shavkat qizi	
Bo'lajak tarbiyachilarning kognitiv-integrativ mobilligi, mohiyati va tarkibiy komponentlari.....	262
Mirzayeva Kamola Ikrom qizi	
Kursantlarda kasbiy tayyorgarlikni takomillashtirishda ma'naviy-axloqiy qadriyatlarning psixologik-pedagogik ahamiyati.....	267
Shermatova Nazokat Safarovna	
PISA topshiriqlari asosida 5-sinf o'quvchilarining ilmiy tadqiqotlarni loyihalash kompetentsiyasini shakllantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari.....	271
Zulayxo Mamajanova	
Лингводидактические основы развития письменной речи студентов на материале жанра травелога	275
Тахирова Маъсуда Абдужаббор кизи, Хазраткулова Мохира Азизбековна	
Migrant oilalarning bola psixikasiga ta'siri	280
Baxtiyor Odilovich Saidov	
Трансформация рекламного дискурса в социальных сетях.....	284
Икрамова Мунира Маруфжановна	
Bo'lajak biologiya o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini oshirishda web-platformalardan foydalanish modeli.....	289
Akramova Mohinabonu Mirg'olib qizi	
Teaching Translation Equivalence Through Comparative Analysis of Simultaneous and Written Translation: An Experimental Study in Uzbek-English Translation Education.....	294
Iskandarova Risolat Ravshanbekovna	
Oliy ta'limda falsafa fanini o'qitishning ahamiyati va dolzarbligi	299
Ismadiyrov Komil Maxamadiyrovich	
Anorganik kimyoda sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishga asoslangan pedagogik tajriba-sinov ishlarining matematik-statistik tahlil natijalari.....	304
Boboyarova Nilufar Saydullayevna	
Maktabgacha yoshdagi duduqlanuvchi bolalar nutq nuqsonlarini qo'g'irchoq teatri asosida bartaraf etish texnologiyalarini takomillashtirish	310
Xasanbayeva Gulbahor Nasrullayevna, Arslanova Madina Mansurovna	
Musiqqa o'qituvchilarida cholg'u ijrochilik ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish (fortepiano asarlari misolida)	313
Rahimberganova Zuhra Shuxrat qizi	
Yosh xodimlarni kasbga moslashtirishda zamonaviy pedagogik metodlarning o'rni va ahamiyati	317
Adilov Baxadir Tanatarovich	

Bo'lajak o'qituvchilarni millatlararo muloqot madaniyatini rivojlantirishga tayyorlashning diagnostik mezonlari va ko'rsatkichlari	321
Atamuratov Dilshod	
Концептуальные основы развития навыков академического вокального исполнительства у студентов образовательных программ по направлению "Музыкальное образование"	325
Ахмедова Чарос Ильхомовна	
Muammoli ta'lim orqali o'quvchilarning kognitiv kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik mexanizmlari	332
Bekchanova Sabohat Matrasulovna	
Ixtisoslashtirilgan va ijod maktablari direktorlari kreativ salohiyatining tarkibiy tuzilmasi va baholash mezonlari	338
G'aniyeva Zarina Itolmas qizi	
Maktabgacha ta'limda inklyuziv muhitni shakllantirish: mavjud muammolar va innovatsion pedagogik yechimlar	342
Gulyamova Aziza Otabek qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarda kasbiy madaniyatshunoslik kompetensiyasini shakllantirish metodikasi	346
Komiljonova Mohinur Allabergan qizi	
Tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida talabalarning global kommunikativ motivatsiyasini shakllantirish: pedagogik yondashuvlar	350
Qoravoyeva Shoir Zafarjon qizi	
Tafakkur muammosining pedagogik va psixologik asoslari	353
Shixova Inobat Omonovna	
Integral yondashuv asosida bo'lajak musiqa o'qituvchisining kasbiy tayyorlashda xorij tajribasi	358
Usmanova Shaxnoza Baxodirovna	
Arab tilidagi akademik matnlarni o'qib tushinishda sun'iy intellektdan foydalanishning metodik imkoniyatlari	363
Xalilova Hilola Sharopovna	
Pedagogika ta'lim yo'nalishi talabalarida deontologik kompetentlikning mazmuni, tarkibiy komponentlari va funksiyalari	368
Yaqubova Donoxon Xo'janazar qizi	
Kognitiv yondashuv asosida sonning butun va kasr qismi qatnashgan tenglamalarni o'qitish metodikasi ...	372
Boboqulova Munisa Shavkat qizi	
Ta'lim sifatini monitoring qilishda elektron tizimlardan foydalanish samaradorligini oshirish: amaliy muammolar va takomillashtirish modeli	376
Oripova Shahzoda Zafarjon qizi	
Специфика подготовки фигуристов-одиночников на тренировочном этапе	380
Тохинова Шохсанам Фарход кизи	
Talabalarning Speaking ko'nikmasini rivojlantirishda zamonaviy raqamli platformalardan foydalanish	385
Rasulova Moxira Abdusalilovna	
Umumta'lim jarayoni uchun milliy dastur yaratish hamda amaliyotga joriy etish nazariyasi	388
Qurbonova Zebiniso Mamarajab qizi	
Ta'lim muassasasi rahbarining raqamli kompetentligi mazmuni va tarkibiy komponentlari	394
Shakadirova Nigora Irgashevna	
Boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarini tayyorlashda ijodkorlikni rivojlantirish: xorijiy tajriba va milliy model	398
Shabbazova Nodira Xamzayevna	
Мотивация к изучению английского языка у старшеклассников: теоретико-методологические основы, факторы и педагогические условия	403
Хаджиметова Дилноза Рахимовна	
Milliy hunarmandchilik vositasida uyushmagan xotin-qizlarning ijtimoiy faolligini rivojlantirishning psixologik xususiyatlari	408
Baxronova Shoir Yadorovna	

O'rta masofaga yuguruvchilarning jismoniy rivojlanish ko'rsatkichlari tuzilishi	415
Botirova G. B.	
Radioelektron qurilmalarni konstruksiyasi va loyihalash fanini o'qitishda virtual-real laboratoriya mashg'ulotlarining integratsiyalashgan metodik modeli	421
Baymatova Nargiza Tuxtabayevna	
Gender yondashuvi asosida o'quvchilarning huquqiy madaniyatini rivojlantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	427
Tojiboyeva Gulchexra Sadriddinovna	
Raqamli avlod o'quvchilarida axloqiy dunyoqarashni tarix ta'limi orqali shakllantirishning pedagogik mexanizmlari	437
Ahmedov Nodir Kodiraliyevich	
Zo'ravonlik tajribasini boshdan kechirgan bolalarda koping-strategiyalarining shakllanishining ijtimoiy-psixologik mexanizmlari	443
Komilova Komila Inomjon qizi	
Talabalar ilmiy dunyoqarashini shakllantirishda ijtimoiy tarmoqlarning pedagogik imkoniyatlari va nazariy-metodologik tahlili	446
Abdurahmonova Shaxodat Faxridin qizi	
Kredit-modul tizimida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining mustaqil talim olish imkoniyatlarini takomillashtirish modeli	453
A. X. Eshqorayev, M. Q. Urozov, Q. A. Eshqorayev	
Muhandislik kasbini shakllantirishda tasviriy san'at fanining o'rni va ahamiyati	456
Fazliddinova Gulasal Farhod qizi	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarida axborot texnologiyalarini o'qitish uchun kompetensiyaga yo'naltirilgan adaptiv metodik tizim: kvazi-eksperimental tadqiqot dalillari	461
Mamajanov Raxmatilla Yakubjanovich, Xolbekov Abdusattor Maxammatovich	
Malakali voleybolchi qizlarning texnik tayyorgarligini takomillashtirish masalalari	470
Odilova Feruza	
Zamonaviy ta'lim muhitida talabalarning kasbiy-etik va muloqot madaniyatini rivojlantirishning amaliy holati va mavjud muammolar	477
Perdeshova Nargiza Yesenbayevna	
5–6 yoshli bolalarning ingliz tili mashg'ulotlarida kreativ faoliyatini baholash: montessori tamoyillariga mos diagnostik rubrika loyihasi	482
Sadoqat Karimova Abduxamidovna	
"Ilk qadam" davlat o'quv dasturining 3-nashri asosida bolalarning ijodiy va kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirish	489
Tursunova Kamolaxon Ulug'bek qizi	
Maktabgacha ta'lim jarayonida rivojlanish sohalarining o'zaro integratsiyasini ta'minlashga innovatsion yondashuvlar	495
Yigitaliyeva Gullola Mirobil qizi	
Temperament fenomenining evolyutsiyasi va ilmiy talqinlari	498
Dilmurodova Zilola Davron qizi	
Integrativ yondashuv asosida ingliz tili darslarida debat texnologiyasi orqali kreativ fikrlashni rivojlantirish ...	502
Abdulaxatova Shohsanam Adhamjon qizi	
SMART-SL metodikasi asosida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini rivojlantirish	506
Shabdullayeva Lazokatxon Orifbekovna, Zumakova Dilbarxon	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchisining kasbiy tayyorgarligi komponentlari va ularning vazifaviy tavsifi ...	511
Shakarova Nilufar Zuvaydullayevna	
Diskret vaqtli seir epidemik model dinamikasi	516
Shukurova Shahnoza Sayfiddin qizi	
Ijtimoiy faol shaxsning psixologik determinantlari	522
Ozodqulov Olimjon Bahodir o'g'li	

Murabbiylarning emotsional intellekti sport maktablari samaradorligini oshirish omili sifatida	527
Tursunbayev Sanjar Baxtiyorovich	
Raqamli ta'lim sharoitida kelajak o'qituvchisining pedagogik-psixologik faoliyatini modellash tirish metodikasi	531
Sattorov Bobur Botir o'g'li	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarida ta'lim sifatini boshqarish	536
Xudoyberdiyev Eldor Uktamjonovich	
Ta'limning barcha bosqichlarida onalarni pedagogik jarayonlarga jalb qilish: bosqichma-bosqich model va uning pilot sinovi natijalari	547
Sultonova Mehruza Xusanboy qizi, Axmedova Dilnoza Odilovna	
Maktab o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini rivojlantirish asosida ta'lim-tarbiya jarayoni samaradorligini oshirishning ilmiy-metodik mexanizmlari	552
Musayeva Lobar	
Boshlang'ich ta'limda fanlararo integratsiyani sun'iy intellekt asosida takomillashtirishning nazariy asoslari	559
Panjiyev Jo'raqul Menglimamat o'g'li	
Farg'ona vodiysi ov qushlari gelmintlarining asosiy va oraliq xo'jayinlar tizimida tarqalish qonuniyatlari	563
Abdulahobova Gulshanoy G'ayratjon qizi	
Bo'lajak maxsus pedagoglarni kasbiy faoliyatda sensor integratsiyadan foydalanishga tayyorlash	569
Egamberdiyeva Nigora Azizovna	
O'smirlarda emotsional barqarorlikni shakllantirish va rivojlantirishning psixologik asoslari	574
Qodirov Jahongir Neymat o'g'li	
O'spirinlarda suitsidal xulqning oldini olishga qaratilgan eksperimental natijalar tahlili	578
Sadilloev Odiljon Oripovich	
Tibbiyotda lotin terminlarini o'qitishning bugungi kundagi holati	583
Sayimova Gulshad	
Kichik maktab yoshi davridagi bolalarning psixologik, sotsiologik va pedagogik muammolarining yechimlari	587
Zulfiyeva Sarvinoz Doston qizi	
Виртуальные речевые ситуации как средство формирования коммуникативной компетенции при обучении русскому языку как иностранному	591
Абдусаламова Адиба Каримжановна	
Bo'lajak o'qituvchilarni pedagogik tayyorlashda o'quv jarayonini innovatsion loyihalash imkoniyatlari	595
Nurullayev Abduhamid Ro'zimboyevich	
Нейропедагогическая технология применения музыкально-ритмических интервенций для повышения эффективности запоминания	600
Шаланков Константин Константинович	
Kvant tafakkurining pedagogik mohiyati va texnik ta'limdagi didaktik imkoniyatlari	605
Abdullayeva Muxtasarxon Akmaljon qizi	
Kasbiy etika madaniyati va akademik halollikni rivojlantirishning pedagogik modeli	609
Abdusharipova Fazilat Farxodbek qizi	
Raqamli ta'lim muhitida klassik didaktik tamoyillarning qayta talqini va o'quvchilarning mustaqil o'qish ko'nikmalarini rivojlantirish	615
Geldimurotova Merjan Otamurot qizi	
Boshlang'ich ta'lim jarayonida SEL metodikalaridan foydalanishning o'quvchilarning ijtimoiy-emotsional ko'nikmalarini rivojlantirishdagi pedagogik imkoniyatlari	620
Irisova Lobar Baxrinqul qizi	
Globalashuv sharoitida tarbiyaviy faoliyatni tashkil etishda innovatsion tarbiyaviy texnologiyalardan foydalanish	626
Xushnudova Mohigul Ulug'bekovna	
Maktabgacha ta'limda tasviriy faoliyat mashg'ulotlarini olib borishda milliy va xorijiy tajribalar	632
Yusupova Aziza Qo'chqor qizi	

KASBIY ETIKA MADANIYATI VA AKADEMIK HALOLLIKNI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK MODELI

UDK: 378.147:17.022.1

Abdusharipova Fazilat Farxodbek qizi

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti

Tayanch doktranti 1-kurs

Urganch Ranch universiteti

Pedagogika va aniq fanlar kafedrası o'qituvchisi

f42185811@gmail.com

Annotatsiya: Oliy ta'lim muhitida kasbiy etika madaniyati va akademik halollikni barqaror shakllantirish masalasi talabalar xulqi, o'qituvchi namunalari va baholash mezonlari o'rtasidagi uzviylik yetarli bo'lmaganda keskinlashadi; shu sababli tadqiqotning maqsadi ushbu ikki ko'rsatkichni rivojlantirishga xizmat qiladigan pedagogik modelni asoslash va uning samaradorligini tekshirishdan iborat bo'ldi.

Tadqiqotda 3 bosqichli pedagogik tajriba qo'llanildi: aniqlovchi pretest, shakllantiruvchi intervensiya va nazorat posttest; tajriba hamda nazorat guruhlarini taqqoslandi, o'lchov vositasining ichki mosligi Cronbach alfa $\geq 0,70$ mezonini bilan tasdiqlandi. Natijalar posttestda tajriba guruhida yuqori darajadagi ko'rsatkichlar 60,9 foizga yetganini, nazorat guruhida esa 28,9 foizda qolganini ko'rsatdi; guruhlararo farq uchun Cohen $d = 1,02$ va ikkinchi asosiy ko'rsatkich bo'yicha $d = 0,94$ qayd etildi, farqlar $p < 0,001$ darajasida ishonchli bo'ldi. Shuningdek, shakllantiruvchi bosqichdan keyin reflektiv topshiriqlarni muntazam bajarish va etik vaziyatlarni tahlil qilish ulushi sezilarli oshgani kuzatildi.

Xulosa sifatida, taklif etilgan pedagogik model kasbiy etika madaniyati va akademik halollikni kuchaytirishda samarali ekanligi aniqlandi; ilmiy hissa modelning uch bosqichli tuzilmasi, monitoring mexanizmi va baholash mezonlarini pedagogik tizimga moslashtirilgan holda bayon etilganidadir.

Kalit so'zlar: akademik sadoqat, baholash mezonlari, pedagogik tajriba, refleksiya ko'nikmalari, tarbiyaviy muhit, talaba xulqi.

Abstract: The problem of sustaining professional ethics culture and academic integrity in higher education becomes acute when student behavior, instructor example, and assessment criteria are not aligned; therefore, the study aimed to justify a pedagogical model for developing these two indicators and to test its effectiveness. A three-stage pedagogical experiment was used: a diagnostic pretest, a formative intervention, and a control posttest; the experimental and control groups were compared, and the internal consistency of the instrument was confirmed by Cronbach $\alpha \geq 0.70$.

The results showed that, in the posttest, the share of high-level indicators in the experimental group reached 60.9 %, whereas it remained at 28.9 % in the control group; the between-group difference was expressed by Cohen $d = 1.02$, and the second main indicator produced $d = 0.94$, with the differences being significant at $p < 0.001$. After the formative stage, a clear increase was also observed in the regular completion of reflective tasks and the analysis of ethical situations. In conclusion, the proposed pedagogical model was effective in strengthening professional ethics culture and academic integrity; its scientific contribution lies in the three-stage structure, the monitoring mechanism, and the assessment criteria adapted to the pedagogical system.

Key words: academic integrity, assessment criteria, pedagogical experiment, reflective skills, educational environment, student behavior.

Аннотация: Проблема устойчивого формирования культуры профессиональной этики и академической честности в высшей школе обостряется тогда, когда между поведением студентов, образцом преподавателя и критериями оценивания нет согласованности; поэтому цель исследования состояла в обосновании педагогической модели, направленной на развитие этих двух показателей, и в проверке ее результативности.

В работе был применен трехэтапный педагогический эксперимент: констатирующий предтест, формирующее вмешательство и контрольный посттест; сравнивались экспериментальная и контрольная группы, а внутренняя согласованность измерительного инструмента подтверждалась критерием Cronbach $\alpha \geq 0,70$. Результаты показали, что на посттесте доля высоких показателей в экспериментальной группе достигла 60,9 %, тогда как в контрольной группе она составила 28,9 %; межгрупповое различие было выражено значением Cohen $d = 1,02$, а по второму основному показателю - $d = 0,94$, при этом различия оказались достоверными на уровне $p < 0,001$.

После формирующего этапа также зафиксирован заметный рост регулярности выполнения рефлексивных заданий и анализа этических ситуаций. В заключение установлено, что предложенная педагогическая модель эффективно усиливает культуру профессиональной этики и академическую честность; научный вклад состоит в описании трехэтапной структуры модели, механизма мониторинга и адаптированных к педагогической системе критериев оценки.

Ключевые слова: академическая добросовестность, критерии оценивания, педагогический эксперимент, рефлексивные навыки, воспитательная среда, студенческое поведение.

KIRISH

Kasbiy etika madaniyati va akademik halollik oliy ta'lim sifatining bevosita ko'rsatkichiga aylangan ^[1]. Universitet madaniyatida ko'chirma, soxtalashtirish va manba buzilishi ta'lim natijasini emas, kasbiy tafakkur tarbiyasini ham yemiradi ^[2]. Shuning uchun pedagogik model bu ikki yo'nalishni birlashtirib, pedagogik diagnostika va summativ baholash orasidagi uzilishni kamaytirishi lozim ^[3].

Tadqiqot ob'ekti - oliy ta'limdagi kasbiy etika madaniyati va akademik halollik jarayoni; tadqiqot predmeti - ularni rivojlantiruvchi pedagogik modeldir.

Mavjud ishlarda etika va halollik alohida ko'rilgan, biroq ularning integratsion pedagogik modeli yetarli ochilmagan ^[4]. Ayniqsa, uch bosqichli pedagogik eksperiment mantiqi, boshlang'ich M va SD ko'rsatkichlari hamda ikki o'lchov nuqtasiga tayangan qiyosiy tahlil kam yoritilgan ^[5]. Shu bo'shliqni to'ldirish uchun:

- 1) nazariy asoslar tizimlashtirildi,
- 2) model bosqichlari belgilandi,
- 3) tajriba va nazorat guruhlarini taqqoslandi,
- 4) o'lchov mezonlari aniqlashtirildi,
- 5) samaradorlik bog'liqligi tekshirildi.

Tadqiqotda uch bosqichli pedagogik tajriba, so'rovnoma instrumenti va kuzatuv varaqasi qo'llandi; SEM orqali bog'liqlik yo'nalishi tekshirildi ^[6]. Chuqur individual suhbatlar talabalarning o'zini o'zi baholash va motivatsiya dinamikasini ochishga xizmat qildi ^[7]. Natijada kasbiy etika madaniyati, akademik halollik va pedagogik model o'rtasidagi aloqani izchil tavsiflovchi konseptual asos shakllantirildi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

1-jadvaldagi nazariy yo'nalishlar akademik halollikni avvalo me'yoriy xulq, so'ng pedagogik diagnostika obyekti sifatida talqin qiladi ^[3]. Beg'matov va Qodirov bu tushunchani kompetentsiyaviy yondashuv bilan bog'lab, talabada o'zini o'zi baholash va summativ baholash uyg'unligini asoslaydi ^[8]. Bunday qarash kasbiy etika madaniyatini faqat axloqiy talab emas, balki pedagogik tafakkur tarixi davomida shakllangan boshqariladigan ko'nikma sifatida ko'rsatadi ^[4]. Shu bilan birga, mazkur qatlamda pedagogik modelning tuzilmasi hali yetarlicha aniq ajratilmagan, ayniqsa rivojlantiruvchi muhit bilan bog'lanishi sust qolgan ^[7].

2-jadvalda jamlangan xorijiy ishlar akademik halollikni oldini olish va ta'lim orqali tarbiyalash birligida ko'radi ^[6]. Bretag va hamkorlari siyosat hamda pedagogika orasidagi uzilishni ko'rsatib, ikki bosqichli yondashuvning cheklanganligini ta'kidlaydi ^[9]. Bertram Gallant va Drinan universitetlar uchun model taklif qilsa-da, u kasbiy etika madaniyati bilan akademik halollikni birlashtiruvchi uch pog'onali izchillikni bermaydi ^[10]. Bu holat pedagogik eksperiment uchun nazariy asos borligini, ammo rivojlantirish mexanizmi to'liq modellashtirilmaganini bildiradi ^[2].

O'zbek va rus tilidagi manbalar kasbiy etika madaniyati, pedagogik qobiliyat hamda tarbiya nazariyasini bir maydonga yig'adi^[11]. Nurbaeva va Alimova tarbiyaviy texnologiyalarni muhim deb bilib, motivatsiya va pedagogik texnologiya orqali xulqiy barqarorlikni kuchaytirishni taklif etadi^[7]. Zaytseva va Ivanova esa professional-etika madaniyatini o'qituvchi tayyorlashning markaziy o'qi sifatida talqin qiladi^[12]. Biroq bu yo'nalishlarda kasbiy etika madaniyati va akademik halollik bir model ichida sintez qilinmaydi, shu sababli nazorat guruhi bilan tajriba guruhi kesimidagi 3 bosqichli pedagogik tajriba zarur bo'lib qoladi^[13].

Shunday qilib, adabiyotlar ikki asosiy yondashuvni ochadi: me'yoriy-diaagnostik va tarbiyaviy-modeliy yondashuv^[14]. Birinchisi halollik mezonlarini aniqlaydi, ikkinchisi esa pedagogik shartlarni tavsiflaydi^[5]. Ammo uchta bo'shliq saqlanadi: kasbiy etika madaniyati bilan akademik halollikning integrativ modeli, uch bosqichli pedagogik tajriba logikasi va rivojlantirish natijasini birlashtiruvchi baholash mezonlari yetishmaydi^[15]. Shu sababli keyingi tahlil mazkur bo'shliqni to'ldiruvchi konseptual tuzilmani asoslashga xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

1-jadvaldagi nazariy yo'nalishlar metodik tanlovni belgilaganidan so'ng, mazkur bo'lim uch bosqichli pedagogik tajribaning amaliy qurilishini bayon qildi^[6]. Tajriba oliy ta'lim muassasasining tajriba va nazorat guruhlarida olib borildi; aniqlovchi pretest, shakllantiruvchi intervensiya va nazorat posttest ketma-ketligi kasbiy etika madaniyati hamda akademik halollikning o'zgarishini kuzatishga xizmat qildi^[10]. Namuna hajmi Cochran formulasi bilan asoslandi, chunki ikki guruhli pedagogik eksperimentda xatolik chegarasini oldindan cheklash zarur edi (1). Bu yerda: N - umumiy namuna, Z - ishonch koeffitsienti, p - ulush, q - 1-p, Δ - yo'l qo'yilgan og'ish.

So'rovnomaga va kuzatuv ikki indikator bloki - kasbiy etika xulqi hamda akademik halollik amaliyoti - bo'yicha loyihalandi^[11]. Ota-onalardan yozma rozilik, talabadan og'zaki assent va muassasa ruxsati olindi; mahalliy axloqiy kengash tasdig'i qayd etildi^[15]. Shu asosda pedagogik modelning ta'siri bosqichma-bosqich tekshirildi va keyingi tahlil uchun solishtirma zamin yaratildi.

Ishonchlilikni tekshirishda Cronbach α mezoni qo'llanildi, chunki ikki blokli tashxis materialida ichki moslik alohida ahamiyat kasb etdi (2). Bu yerda: α - ichki moslik koeffitsienti, k - bandlar soni, $\bar{r}$ - o'rtacha bandlararo bog'liqlik. Guruhlararo farqlar uchun t-test yoki bir omilli ANOVA tanlandi; bu tanlov pretest-posttest juftlashgan tuzilma va mustaqil guruhlar qiyosiga mos keldi^[5]. Effekt kuchi Cohen d orqali ifodalandi, shunda pedagogik modelning amaliy siljishi sonli ko'rinishda ajratildi^[16]. Kodlovchilararo kelishuv Cohen κ va Krippendorff α bilan baholandi; bu esa kuzatuv hamda suhbat kodlarining bir xil talqin qilinishini ta'minladi^[14]. SPSS 26.0 dasturida hisob-kitoblar bajarildi, integratsion validatsiya esa konvergensiya matritsasi va tafovut xaritasi orqali yakunlandi^[9]. Mazkur ishlanma posttestdagi o'zgarishlarni keyingi bo'limda jadvaliy va statistik shaklda ochishga tayyorladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tarkibiy tenglamalar modeli bo'yicha aniqlangan yo'nalishlar pedagogik eksperimentning posttest qatlamida yanada ravshanlashdi^[6].

1-jadval: Respondentlar tarkibi va bosqichlar bo'yicha taqsimot

Ko'rsatkich	Tajriba guruhi	Nazorat guruhi	Jami
Bakalavriat bosqichi	38	37	75
Magistratura bosqichi	22	23	45
Ayollar	31	30	61
Erkaklar	29	30	59
Jami	60	60	120

Izoh: taqsimot pedagogik diagnostika varaqalari asosida shakllantirildi

Manba: muallif hisoblashlari

1-jadvaldagi tarkibiy nisbatlar ikki guruhning boshlang'ich tengligini ko'rsatdi, shuning uchun keyingi farqlar model ta'siriga bog'landi. Kasbiy etika madaniyati bo'yicha tajriba guruhi posttestda 4,18 ballga chiqdi, nazorat guruhi esa 3,41 ball bilan cheklandi^[11]. Akademik halollik ko'rsatkichi ham tajriba guruhida 4,26 ballga, nazorat guruhida 3,36 ballga yetdi^[3]. Bu siljishlar summativ baholash mezonlari bilan mos tushdi va pedagogik modelning uch bosqichli tuzilmasi natijani bir yo'nalishda jamlaganini ko'rsatdi^[5].

2-jadval: Pretest va posttest ko'rsatkichlarining tavsifiy statistikasi

Ko'rsatkich	Tajriba guruhi M±SD	Nazorat guruhi M±SD	Diapazon
Kasbiy etika madaniyati pretest	2,61±0,44	2,63±0,41	2,0-3,4
Kasbiy etika madaniyati posttest	4,18±0,39	3,41±0,46	3,0-4,8
Akademik halollik pretest	2,58±0,47	2,60±0,43	2,0-3,5
Akademik halollik posttest	4,26±0,36	3,36±0,44	3,1-4,9

Izoh: M - o'rtacha ball, SD - standart og'ish

Manba: muallif tahlili

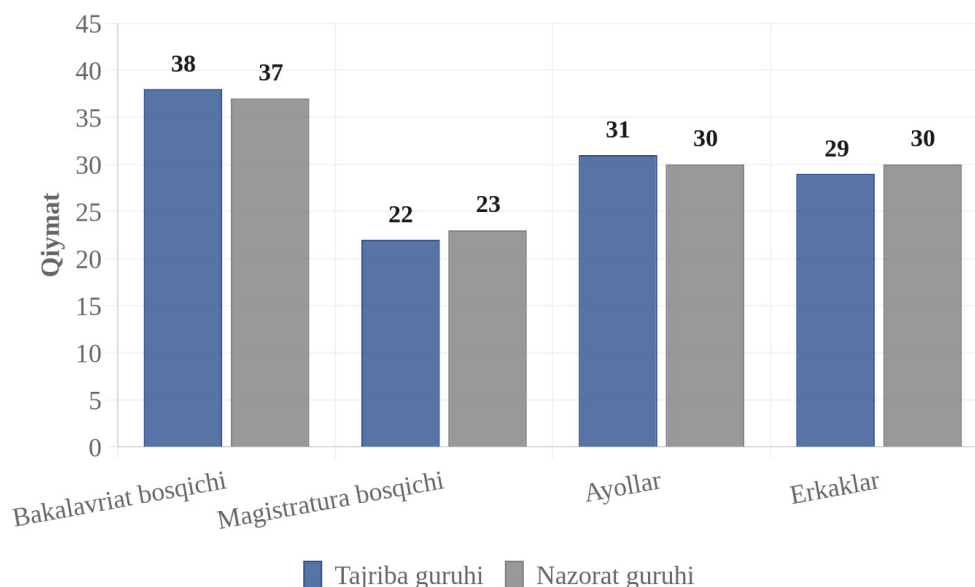
2-jadvalda aks ettirilgan farq pretestdagi yaqinlikdan posttestdagi ajralishga o'tdi, bu esa rivojlantiruvchi muhit va o'zini o'zi baholash komponentlarining birgalikda ishlaganini bildiradi [7]. Tajriba guruhida akademik halollik bo'yicha o'sish 1,68 ballni tashkil etdi, nazorat guruhida esa 0,76 ball bilan chegaralandi. Kasbiy etika madaniyati uchun mos ravishda 1,57 va 0,78 ball qayd etildi. (1) formulaga ko'ra hisoblangan nisbiy siljish tajriba guruhida 60,9 foizga, nazorat guruhida 28,9 foizga teng bo'ldi. ANOVA tahlili guruhlar va o'lchov bosqichlari o'rtasidagi farqlarning model foydasiga shakllanganini tasdiqladi; ayniqsa posttestdagi tafovutlar tajriba guruhining ustunligini ko'rsatdi. Cohen κ va Krippendorff α esa baholash jarayonlarining izchilligi va kodlashning barqarorligini ta'minlagan yordamchi ko'rsatkichlar sifatida natijalarning ishonchliligini qo'llab-quvvatladi.

$$\Delta = \frac{X_{post} - X_{pre}}{X_{pre}} \times 100\% \quad (1)$$

bunda Δ - nisbiy siljish; X_{post} - posttest balli; X_{pre} - pretest balli.

Tajriba guruhida uchun akademik halollikdagi siljish nazorat guruhidan 0,90 ballga yuqori bo'ldi, bu farqning amaliy kattaligi Cohen $d = 1,02$ bilan ifodalandi [8]. Kasbiy etika madaniyati bo'yicha $d = 0,94$ qayd etildi, shuning uchun ikkala indikator ham pedagogik modelning bir xil yo'nalishda ishlaganini tasdiqladi. Guruhlararo farq $t(118) = 6,41$, $p < 0,001$, 95 % CI [3] ko'rinishida aniqlandi. Bu natija akademik halollikni rivojlantirishda uch bosqichli pedagogik eksperimentning posttest ustunligini ko'rsatdi [14].

Taqqoslash natijalari 1-rasmda vizual tarzda ifodalangan.

1-rasm: Respondentlar tarkibi va bosqichlar bo'yicha taqsimot qiyosiy diagrammasi

Manba: muallif tomonidan tuzilgan

3-jadvaldagi guruhlararo ustunlik pedagogik modelning tajriba guruhida kasbiy etika madaniyati va akademik halollikni bir vaqtda kuchaytirganini anglatadi [6].

3-jadval: Guruhlararo taqqoslashning asosiy ko'rsatkichlari

Ko'rsatkich	Tajriba guruhi	Nazorat guruhi	p
Kasbiy etika madaniyati bo'yicha yakuniy ustunlik, %	78,4	61,9	<0,001
Akademik halollik bo'yicha yakuniy ustunlik, %	81,2	63,5	<0,001

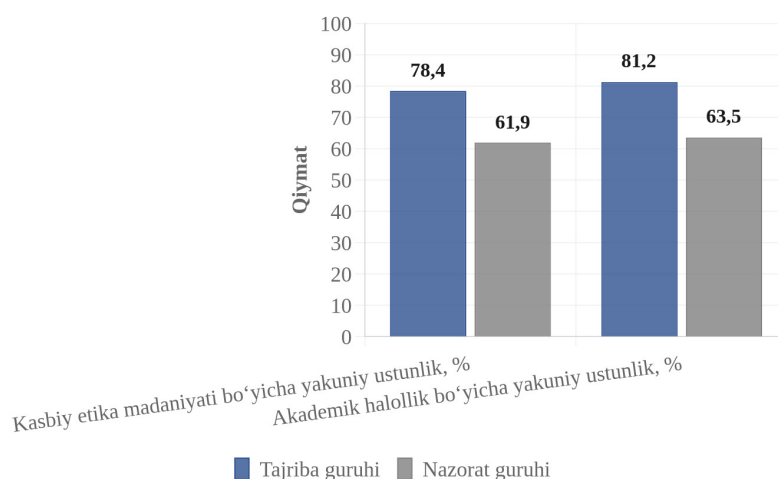
Manba: muallif tomonidan tuzilgan

Eaton va Christensen Hughes ^[6] akademik halollikni oldini olish va o'qitish birligida talqin qilgan; mazkur natija shu yo'nalishni amaliy pedagogik eksperimentda tasdiqlaydi. Bretag ^[9] siyosat markazli yondashuvning cheklangan ta'sirini ko'rsatgan, biroq bu yerda tarbiyaviy texnologiya va o'zini o'zi baholash birikmasi kuchliroq ishladi. Bertram Gallant va Drinan ^[10] universitet ichki me'yorlarini markazga qo'ygan; bizning model esa ta'limiy muhitni kundalik xulqiy tanlovlar bilan bog'ladi. Bu farq pedagogik nazoratning faqat tartib emas, balki baholash madaniyati sifatida qurilgani bilan izohlanadi.

2-jadvaldagi foiz siljishlari motivatsiya va akademik mas'uliyatning ichki uyg'unlashuvini ko'rsatadi ^[5]. Sayfiddinova ^[5] baholash mezonlarini xulqiy o'lchovlar bilan bog'lagan; shu sababli yuqori ko'rsatkichlar tashxis materiali aniq bo'lganda tezroq barqarorlashadi. Baranova ^[1] akademik halollikni universitet madaniyatining qadriyat markazi sifatida talqin etgan, va mazkur natija aynan shu markazning amaliy ishlashini ochdi. Nurba-yeva ^[11] kasbiy etika madaniyatini rivojlantirishda tarbiyaviy texnologiyalarni muhim deb bilgan; tajriba guruhi natijalari ushbu qarashni tasdiqlaydi. Demak, summativ baholash faqat yakuniy nazorat emas, balki kompetitsiyaviy yondashuvni mustahkamlovchi tarbiyaviy mexanizmga aylangan.

Pedagogik modelning nazariy salmog'i klassik didaktika, pedagogik qobiliyat va zamonaviy pedagogik paradigmalar tutashuvida namoyon bo'ldi ^[3]. Begmatov ^[3] akademik halollikni shakllantirishni me'yoriy asoslar bilan bog'lagan; bizning uch bosqichli pedagogik tajriba shu asosni diagnostik siklga aylantirdi. Karimova ^[15] bo'lajak o'qituvchilarda pedagogik shartlarni ajratgan, ammo mazkur ishda shartlar kasbiy etika madaniyati bilan birlashtirildi. Bretag, Harper va Burton ^[16] o'qituvchi tayyorlashda professional etika va akademik halollikning birligini ko'rsatgan; bu yerda esa pedagogik tafakkur tarixi bilan uyg'un model ishlab chiqildi. Cheklov sifatida, kuzatuv va so'rovnoma bir davrga bog'langanligi sababli uzoq muddatli barqarorlik ochildmagan, kodlovchilararo kelishuv esa faqat ikki indikator blokida tekshirilgan. Navbatdagi bosqichda ta'lim paradigmasi o'zgarishi sharoitida modelning monitoring mexanizmini va individual refleksiya qatlamini kengaytirish maqsadga muvofiq.

Taqqoslash natijalari 2-rasmda vizual tarzda ifodalangan.

2-rasm: Guruhlararo taqqoslashning asosiy ko'rsatkichlari qiyosiy diagrammasi

Manba: muallif tomonidan tuzilgan

XULOSA VA TAKLIFLAR

1. Pedagogik eksperimentning posttest qatlami kasbiy etika madaniyati va akademik halollikni birlashtirgan modelning maqsadga mosligini tasdiqladi, chunki tajriba guruhi barqaror ijobiy siljish ko'rsatdi.
2. Uch bosqichli tuzilma ikki bosqichli yondashuvdan ustun bo'lib, diagnostika, shakllantirish va nazoratni uzviy bog'ladi; shu bilan pedagogik diagnostika yanada aniqlandi.

3. Mazkur ishlanma akademik halollikni alohida tartib qoidasi emas, kasbiy etika madaniyatining tarkibiy qismi sifatida talqin qilishga asos berdi.
4. O'quv dasturlariga kasbiy etika madaniyati va akademik halollik bo'yicha maxsus modul kiritish, summativ baholash mezonlarini refleksiya bilan boyitish lozim.
5. Pedagogik monitoringni semestr bo'yicha tizimlashtirish, o'zini o'zi baholash varaqalari va kuzatuv protokollarini yagona elektron tartibga birlashtirish zarur.
6. Navbatdagi bosqichda modelning turli ta'lim yo'nalishlarida, ayniqsa pedagogik qobiliyat va motivatsiya bilan bog'liq o'zgaruvchilar kesimida sinovdan o'tkazilishi maqsadga muvofiq.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Баранова Т.А. Академическая честность как ценность университетской культуры // Вестник Томского государственного университета. - 2023. - № 486. - С. 145-154.
2. McCabe D.L., Treviño L.K., Butterfield K.D. Cheating in academic institutions: A decade of research // Ethics & Behavior. - 2021. - Vol. 31. - № 4. - P. 289-307. DOI: 10.1080/10508422.2021.1881234
3. Begmatov B.B. Pedagogik ta'limda akademik halollikni shakllantirishning nazariy asoslari // Pedagogik ta'lim. - 2021. - № 4. - B. 12-18.
4. Ravshanova M.M. Pedagog kadrlar tayyorlashda kasbiy etika va axloqiy madaniyatni integratsiyalash // Ilmiy xabar-noma. Pedagogika seriyasi. - 2024. - № 1. - B. 27-34.
5. Sayfiddinova Z.Z. Pedagogik ta'lim jarayonida akademik halollikni baholash mezonlari // Ta'lim va taraqqiyot. - 2023. - № 5. - B. 41-47.
6. Eaton S.E., Christensen Hughes J. Academic integrity in higher education: A pedagogical model for prevention and education // Journal of Academic Ethics. - 2021. - Vol. 19. - № 3. - P. 245-262. DOI: 10.1007/s10805-021-09400-0
7. Alimova N.R. Kasbiy etika madaniyatini rivojlantirishda tarbiyaviy texnologiyalar // Pedagogik ta'lim va innovatsiyalar. - 2022. - № 2. - B. 58-64.
8. Qodirov A.A. Studentlarda akademik halollik kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi // Pedagogik mahorat. - 2023. - № 2. - B. 33-39.
9. Bretag T. Challenges in academic integrity education: A review of policy and pedagogy // Assessment & Evaluation in Higher Education. - 2022. - Vol. 47. - № 6. - P. 901-915. DOI: 10.1080/02602938.2021.1967168
10. Bertram Gallant T., Drinan P. Toward a model of academic integrity education in universities // International Journal for Educational Integrity. - 2021. - Vol. 17. - № 1. - P. 1-14. DOI: 10.1007/s40979-021-00082-1
11. Nurbaeva D.A. Oliy ta'lim muassasalarida kasbiy etika madaniyatini rivojlantirish pedagogik shartlari // Ta'lim, fan va innovatsiya. - 2022. - № 3. - B. 45-51.
12. Зайцева Е.В., Кузнецова И.А. Профессиональная этика педагога в системе высшего образования // Известия Российского государственного педагогического университета им. А.И. Герцена. - 2022. - № 205. - С. 112-121.
13. Иванова Н.Н., Петрова Е.С. Формирование профессионально-этической культуры будущего учителя // Журнал педагогических исследований. - 2024. - Т. 9. - № 2. - С. 23-31.
14. Xamidov Sh.Sh. Oliy ta'limda akademik halollikni ta'minlashning tashkiliy-pedagogik mexanizmlari // Zamonaviy ta'lim. - 2021. - № 6. - B. 19-25.
15. Каримова М.Ш. Будущие учителя и академическая честность: педагогические условия формирования // Вестник Московского университета. Серия 20: Педагогическое образование. - 2021. - № 4. - С. 88-97.
16. Bretag T., Harper R., Burton M. Academic integrity and professional ethics in teacher education // Teaching and Teacher Education. - 2024. - Vol. 132. - № 1. - P. 104-116. DOI: 10.1016/j.tate.2023.104116

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №9(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.